

dr hab. Dorota Groffik, prof. AWF
Katedra Wychowania Fizycznego i Adaptowanej Aktywności Fizycznej
Akademia Wychowania Fizycznego im. J. Kukuczki
w Katowicach

Recenzja

rozprawy doktorskiej pt.: **"Skuteczność uczenia się złożonej czynności ruchowej a wybrane aspekty rozwoju fizycznego dzieci w wieku 9-10 lat"**

Autor: mgr Dawid Matczak

Promotor: dr hab. Marta Wieczorek, prof. AWF Wrocław

Oryginalność, znaczenie naukowe i aplikacyjne podejmowanego tematu.

Najnowsze wymagania stawiane wobec nauki, wskazują aplikacyjny kierunek rozwoju badań naukowych. Podjęty przez Autora dysertacji temat można zaliczyć do tego nurtu. Ocena skuteczności uczenia się czynności ruchowej w odniesieniu do sprawności fizycznej oraz zlateralizowania może być pomocna w pracy nauczycieli wychowania fizycznego, którzy w procesie kształcenia wyposażają uczniów w nowe, złożone umiejętności techniczne. Poza tym dynamiczny rozwój cywilizacji wskazuje nowe kierunki adaptacji, która wymaga od człowieka ciągłego uczenia się, które w prawidłowym procesie edukacji szkolnej przygotowuje uczniów do ciągłego poszukiwania rozwiązań zmieniającej się rzeczywistości.

Prace diagnozujące szybkość uczenia się żonglowania piłeczkami są już opisane w polskiej i zagranicznej literaturze, jednak zestawienie uczenia złożonej czynności w tym wypadku, ze zlateralizowaniem dzieci jest wartością dodaną pracy.

Szeroko przedstawiony problem badawczy otwiera nowe spojrzenie na proces diagnozowania uczniów w procesie kształcenia. Diagnoza lateralizacji w kontekście szybkości i jakości opanowywania nowych umiejętności ruchowych, pozwoli nauczycielom zrozumieć trudności występujące u niektórych uczniów podczas uczenia się, jak również dostosować proces indywidualizacji.

Popularyzacja badań dotyczących nauczania czynności ruchowych, w powiązaniu z rozwojem fizycznym i sprawnością fizyczną, ze szczególnym uwzględnieniem lateralizacji, jest konieczna w doskonaleniu procesu kształcenia w wychowaniu fizycznym. W tym wypadku ze względu na złożoność procesu motorycznego uczenia się, rozpoznanie uwarunkowań skutecznego uczenia się, a w następnej kolejności doboru odpowiednich czynności

dydaktycznych nauczyciela, pozwala efektywniej nauczać, przygotowując ucznia do realizacji celu naczelnego w wychowaniu fizycznym.

Struktura pracy

Treść zawarta w rozprawie odpowiada pod względem merytorycznym tematowi pracy. Układ pracy jest zgodny z zasadami pracy naukowej, typowy dla prac badawczych w naukach o kulturze fizycznej. Dysertacja zawarta jest na 152 stronach. Tekst uzupełnia 51 tabel i 7 rycin. Całość pracy została podzielona na 5 rozdziałów, „Dyskusje” oraz „Podsumowanie i wnioski”, które nie zostały oznaczone kolejnymi numerami rozdziałów, piśmiennictwo, spis rycin i tabel oraz załączniki. Praca zawiera również streszczenie w języku angielskim, w którym zabrakło angielskiej wersji tematu dysertacji. Spis piśmiennictwa obejmuje 281 pozycji polsko i anglojęzycznych.

Ocena merytoryczna pracy

Cel pracy jest zrozumiały i nawiązuje do tytułu rozprawy. Rozdziały są kompletne, logicznie podzielone na podrozdziały. Pierwszy rozdział zatytułowany „Wprowadzenie teoretyczne w problematykę badawczą” jest podzielony na cztery podrozdziały, w których Autor przedstawił szeroki zakres pojęć związanych z uczeniem się, w tym uczeniem motorycznym, asymetrią, sprawnością motoryczną czy zdolnościami motorycznymi. Wśród nich zabrakło ważnego jak dla tej pracy pojęcia zawartego w temacie dysertacji, mianowicie „rozwój fizyczny”, które dopełniłoby część teoretyczną dzieła. Z drugiej jednak strony dyskusyjne jest czy tak szerokie, głównie podręcznikowe ujęcie, było w tej pracy konieczne. Tym bardziej, że część z cytowanych podręczników pochodzi sprzed 2000 roku. Nie zawsze problematyka ujęta w części teoretycznej pracy poparta jest najnowszymi źródłami. Przytoczony cytat przez Doktoranta z roku 1974 na stronie 22: „...Zazzo (1974) podaje, że oburęczność jest najmniej pożądaną formułą z punktu widzenia równowagi psychoruchowej...”, zastanawia czy po 46 latach jest nadal aktualny? Rozwinięcie wskazanego problemu podczas obrony Doktoratu będzie zaspokojeniem ciekawości Czytelnika w tym zakresie.

Drugi rozdział to metodologiczne założenia pracy zawarte w czterech podrozdziałach. W pierwszym Autor sformułował cel badań, stawiając pięć pytań badawczych, będących trafnym uszczegółowieniem problemu badawczego. W kolejnym, opisał grupę badawczą stanowiącą 73 uczniów w wieku 9-10 lat. W związku z doбором uczniów do badań zastanawia fakt udziału wszystkich badanych w całym eksperymencie. Czy rzeczywiście wszystkie badane osoby w liczbie 73 uczniów od początku do końca brały udział w kolejnych etapach badań?

Rzadko bowiem prowadząc badania w warunkach naturalnych początkowa liczba badanych jest identyczna z końcową.

Trzeci podrozdział to opis metod, narzędzi badawczych oraz organizacyjnego przebiegu badań. W badaniach wykorzystano opracowany przez prof. Martę Wieczorek program uczenia się żonglowania piłeczkami tenisowymi, Wskaźnik Szybkości Uczenia się opracowany przez ww. Autorkę, jak również baterię testów sprawnościowych: Międzynarodowy Test Sprawności Fizycznej oraz dwa wybrane Testy Systemu Wiedeńskiego. Kolejny podrozdział to opis metod statystycznych do opracowania danych z opisem określania poziomu zlateralizowania badanych. Oprócz podstawowych miar statystyki opisowej, wykorzystano test t-Studenta, nieparametryczny test Manna-Whitneya oraz współczynnik korelacji rang Spearmana.

Opis wyników badań przedstawiono w trzech kolejnych rozdziałach – trzecim, czwartym i piątym. Nazwanie kolejnych rozdziałów wspólnym tytułem „Wyniki badań” porządkowałoby w sposób bardziej przejrzysty strukturę Dysertacji.

Wyniki badań empirycznych przedstawione w rozdziałach, z kilkoma podrozdziałami każdy, zostały uporządkowane wg analiz dotyczących szybkości i efektywności uczenia się ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju fizycznego, sprawności fizycznej i modelu ręczności.

Całość omówienia wyników oceniam wysoko. Uporządkowanie, konsekwencja w przedstawieniu wyników sprawia, że rozdziały te analizuje się ze zrozumieniem. Jedynie brak konsekwencji w opisie tabel, który powinien znajdować się nad omawianą tabelą a nie pod przedstawionymi tabelarycznie wynikami na stronach 46 i 47, 73 czy 74, wprowadza Czytelnika w błąd w śledzeniu ciągłości omawianych rezultatów eksperymentu.

Szczegółowo opisane wyniki dotyczące pracy zostały podsumowane w obszernej „Dyskusji”, którą zaprezentowano na 25 stronach. Zastanawiająca jest pogłębiona analiza cech somatycznych badanych uczniów w odniesieniu do innych źródeł na początku dyskusji. Brak bowiem szczegółowych wyników w tym zakresie w rozdziałach omawiających wyniki badań, np. analizy związku cech somatycznych z efektem uczenia się, które nie były określone w celach pracy, a w dyskusji rozwój somatyczny stanowi obszerną jej część. Cechy somatyczne badanych pojawiają się jedynie na stronie 27 w tabeli nr 1 Dysertacji w podrozdziale pt. „Grupa badana”. Z drugiej jednak strony temat Dysertacji sugeruje odniesienie problemu do rozwoju fizycznego, który w omawianych wynikach jest mnie akcentowany od sprawności fizycznej. Poruszony wątek pozostawiam do przemyślenia i do ewentualnej dyskusji podczas publicznej obrony.

W kolejnych fragmentach układ dyskusji jest zgodny z omawianymi wynikami badań. Doktorant porównuje wyniki badań własnych z innymi doniesieniami naukowymi trafnie

określając wspólne i odmienne kwestie. Przegląd literatury ilościowo jest imponujący, jednak większość doniesień stanowią źródła pochodzące sprzed 2000 i 2010 roku. Warto uzupełnić treść pracy o dodatkowe najnowsze źródła, które w niewielkim procencie zawarto w pracy, jednak dodatkowy przegląd zwiększy wartość pracy przy ewentualnej jej publikacji.

Wnioski z pracy skonstruowano w sposób nie do końca uporządkowany. Odpowiedzi na postawionych 5 pytań badawczych Czytelnik poszukuje wśród 7 wniosków, z czego 4 pierwsze to podsumowanie wyników, w których Autor zamieszcza odpowiedzi na pierwsze 4 pytania, bez zachowania numeracji tożsamej z pytaniami badawczymi. Po wskazanym podsumowaniu są również wnioski, a wśród nich odpowiedź na pytanie badawcze nr 5. Uporządkowanie odpowiedzi na pytania badawcze z zachowaniem numeracji ułatwia Czytelnikowi śledzenie wnioskowania.

Na uwagę zasługują postulaty o charakterze aplikacyjnym, z których większość jest znana nauczycielom WF i powinna być realizowana w prawidłowym procesie edukacyjnym. Jeden natomiast, mniej znany nauczycielom WF, dotyczy diagnozowania lateralizacji uczniów. W związku z tym mam pytanie dla Doktoranta, który z racji bycia naukowcem-praktykiem zna realia szkoły i będzie zapewne potrafił odpowiedzieć na pytanie w jaki sposób nauczyciele WF mogą diagnozować lateralizację różnicując np. pomiędzy lateralizacją ustaloną jednorodną a ustaloną niejednorodną czy też nieustaloną? I czy nauczyciele, w tym wychowania fizycznego, mają narzędzia do pewnego rodzaju kompensacji zaburzeń lateralizacji? Jakie zalecenia mógłby Doktorant wskazać podczas dyskusji nad Dysertacją. Problem warty uwagi i popularyzacji wśród nauczycieli WF.

Ocena formalnej strony rozprawy

Strona formalna pracy została przygotowana rzetelnie. Praca napisana poprawną polszczyzną, z zachowaniem zasad interpunkcyjnych i stylistycznych. Jedyna sugestia dotyczy zapisu treści pracy bezosobowo. Autor pracy przygotował Dysertację opisując własne, osobowe odczucia, gdy tymczasem prace badawcze należy przygotowywać w formie zapisu bezosobowego.

Uwagi końcowe i wniosek

Całość rozprawy należy ocenić pozytywnie. Wybrany bowiem problem jest ważny i istotny dla dydaktyki wychowania fizycznego. Uzyskane wyniki uzupełniają i potwierdzają wcześniejszą wiedzę w zakresie wybranej tematyki, której znajomością wykazał się Doktorant. Praca doktorska została przygotowana w oparciu o badania prowadzone w warunkach naturalnych, które wymagają dobrej organizacji i czasu. Aplikacyjny charakter pracy stanowi

ważny aspekt Dysertacji, której wyniki powinny być rozpowszechniane przede wszystkim wśród nauczycieli wychowania fizycznego

Jak w każdej pracy naukowej, w tej również, występują pewne błędy, które wskazane przez Recenzenta stanowią tylko podpowiedź w celu doskonalenia warsztatu pracy jak i dysertacji przy ewentualnej publikacji.

W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pana mgr. Dawida Matczaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, reading "Aneta Gryffk". The signature is written in a cursive, flowing style.